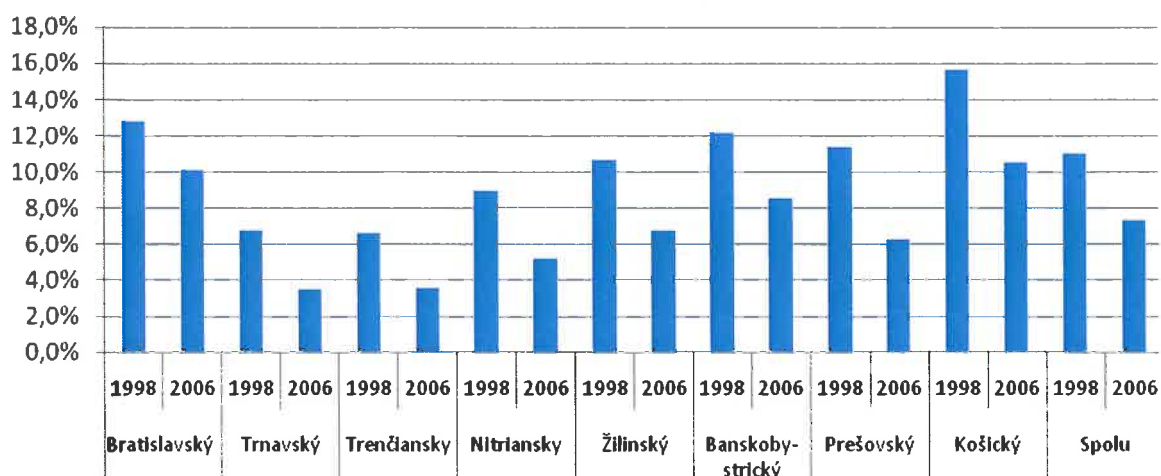

4.4. Doprava

Podiel hrubej pridanej hodnoty na Slovensku v sektore dopravy na celkovej pridanej hodnote postupne klesá. Medzi rokmi 1998 - 2006 poklesla o 3,7 p. b. z hodnoty 11 % na 7,3 %. Rovnako nastal pokles vo všetkých krajoch, aj napriek zvýšenému objemu nákladnej prepravy.

Graf 4-19 Podiel v doprave na celkovej tvorbe hrubej pridanej hodnoty v krajoch na SR

Zdroj: ŠÚ SR

V Tabuľka 4-70 sú uvedené celkové výkony v osobnej a nákladnej doprave. Takmer vo všetkých ukazovateľoch klesal objem verejnej prepravy osôb. Mierny nárast nastal vo mestskej hromadnej doprave. Výrazný nárast počtu prepravených osôb bol v leteckej doprave, kde vzrástol počet z 0,3 mil. osôb v roku 2002 na 2,3 mil. osôb v roku 2006. Je to spôsobené najmä nástupom nízkonákladových dopravcov na slovenské letiská. V nákladnej doprave v rokoch 2002 - 2006 mierne narástol celkový objem prepravovaného tovaru. Najvýraznejší nárast bol v cestnej doprave. V železničnej preprave v tomto období mierne narástol objem prepravy, ale celková preprava v počte tonokilometrov zostala takmer nezmenená. Opačný vývoj má lodná doprava, ktorá prepravila takmer rovnaké množstvo tovarov, ale na dlhšie vzdialenosti.

Tabuľka 4-70 Hrubá tvorba fixného kapitálu v krajoch SR, tisíce Eur

	2002	2006	2002	2006	2002	2006	2002	2006	2002	2006
	Cestná doprava		Železničná doprava		Vodná doprava		Letecká doprava		MHD	
Osoby, mil.	540,6	406,0	59,4	48,4	0,1	0,1	0,3	2,3	370,0	400,6
Osoby, mld. oskm	8,4	7,8	2,7	2,2	0,0	0,0	0,4	2,8	1,4	1,4
Preprava tovaru, mil. ton	164,4	181,4	49,8	52,5	1,7	1,7	1,0	0,0		
Preprava tovaru, mld. tkm	14,9	22,1	10,4	10,0	0,6	0,9	0,7	0,2		

Zdroj: ŠÚ SR

4.4.1. Cestná doprava

Na objem cestnej prepravy vplyva viacero faktorov, medzi ktoré patri napríklad rozloha kraja, rozdrobenosť sídelnej štruktúry, mobilita pracovnej sily, či sídla dodávateľov. Stav cestnej infraštruktúry zobrazuje Graf 4-20.

Investície do sektoru dopravy v rokoch 1998 - 2007 (Tabuľka 4-71) najviac rástli v Žilinskom a Trnavskom kraji hlavne vďaka nižšiemu základu. Oproti Bratislavskému kraju výrazne rástol ešte objem investícií v Trenčianskom kraji. Najvýznamnejšie bol rast investícií do sektoru dopravy zaznamenaný v Banskobystrickom a Košickom regióne hlavne vďaka vyššiemu základu.

Tabuľka 4-71 Hrubá tvorba fixného kapitálu v doprave podľa krajov SR, tisíce Eur

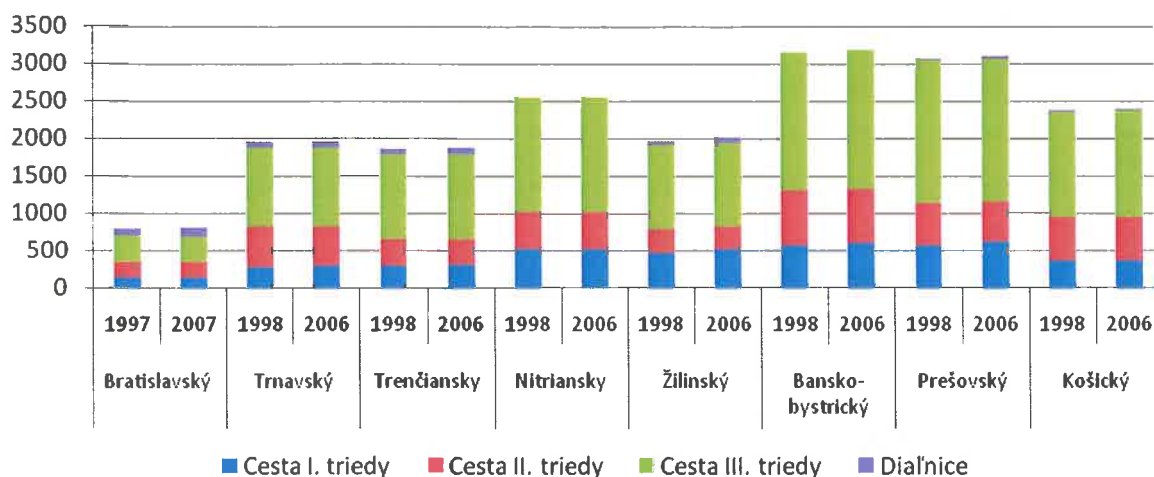
Osobné	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bratislavský kraj	208 363	217 302	227 495	232 996	241 972	248 802	216 508	236 411	238 256	252 162
Trnavský kraj	129 757	135 375	144 097	146 880	151 310	155 057	135 949	152 298	154 094	166 216
Trenčiansky kraj	126 341	130 619	132 801	133 914	136 704	139 965	129 314	138 140	143 753	155 373
Nitriansky kraj	162 355	167 212	169 115	171 557	175 226	178 662	157 890	174 258	179 616	194 338
Žilinský kraj	120 614	124 944	129 732	132 321	137 194	141 002	128 960	141 939	145 218	158 475
Banskobystrický kraj	146 931	150 355	153 095	153 965	156 114	157 809	135 199	146 231	150 594	162 019
Prešovský kraj	136 723	141 052	145 736	148 199	152 332	155 613	138 338	149 277	152 828	164 355
Košický kraj	165 025	169 537	172 173	173 011	176 039	179 275	154 872	165 150	169 390	180 988
Spolu	1 196 109	1 236 396	1 274 244	1 292 843	1 326 891	1 356 185	1 197 030	1 303 704	1 333 749	1 433 926

Zdroj: ŠÚ SR

Významným faktorom pri rozvoji cestnej dopravy bude dobudovanie nosnej infraštruktúry v podobe diaľnic a rýchlostných ciest. V rokoch 1998 – 2008 bolo dokončených a odovzdaných do užívania 148 km diaľnic (z toho 10 km v polovičnom profile) a 78 km rýchlostných ciest (z toho viac ako 26 km v polovičnom profile). Z dokončených diaľnic bolo najviac (cez 70 km) sprevádzkovaných v roku 1998, i keď prevažná časť iba v polovičnom profile s dokončením v roku 2000.

Najväčší objem diaľnic bol počas rokov 1998 - 2008 vybudovaný v Žilinskom kraji (hlavne stavba D1 a úsek D3 Ošadnica - Čadca), nasleduje Trenčiansky kraj (prevažne dokončovanie úsekov D1 do roku 2000). Významné diaľničné stavby boli realizované v Bratislavskom kraji (diaľničné spojenie s Rakúskom a Maďarskom na diaľnici D2 dobudované v roku 1998) a stavba diaľničného bratislavského okruhu od Senecká - Prístavný most – Lamač s tunelom Sitina. Malý objem výstavby bol realizovaný v Prešovskom kraji (hlavne realizácia tunela Branisko v polovičnom profile s dokončením v roku 2003). Stavba rýchlostných ciest bola v najväčšom objeme realizovaná v Banskobystrickom kraji a Nitrianskom kraji (úseky R1).

Graf 4-20 Cestná sieť v krajoch SR

Zdroj: ŠÚ SR

V rokoch 1998 – 2007 významne rástol počet áut na Slovenských cestách, sčasti spôsobené významným nárastom cestnej nákladnej dopravy, ako aj rastúcou životnou úrovňou obyvateľstva. Najmarkantnejšie sa to prejavuje v Bratislavskom kraji, kde na 1 km ciest (zahŕňa cesty 3. triedy) pripadalo v roku 2007 až 425 automobilov, čo bol oproti roku 1999 nárast takmer o štvrtinu (Tabuľka 4-72). Miernejšie nárasty boli v ostatných krajoch SR, kde bolo v roku 2007 priemerne 110 automobilov na km (okrem Prešovského a Banskobystrického kraja).

Tabuľka 4-72 Počet vozidiel na km ciest

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bratislavský kraj	337	349	363	380	396	351	386	396	425
Trnavský kraj	98	104	106	109	112	97	109	110	119
Trenčiansky kraj	96	98	99	101	104	95	102	106	114
Nitriansky kraj	99	100	101	103	105	91	100	102	110
Žilinský kraj	90	93	95	98	101	92	101	103	110
Banskobystrický kraj	68	69	69	71	71	61	65	67	72
Prešovský kraj	64	66	67	69	70	61	66	67	72
Košický kraj	97	97	98	100	102	87	93	95	102
SR	97	97	99	100	103	106	92	101	103

Zdroj: ŠÚ SR

Počet osobných áut na Slovensku od roku 1998 do roku 2007 narástol o viac ako 237 tisíc (Tabuľka 4-73). Najviac automobilov (takmer 44-tisíc) pribudlo v Bratislavskom kraji, kde je aj najviac áut pripadajúcich na jedného obyvateľa (0,41 v roku 2007). Ďalšími v poradí bol Žilinský (37,8 tisíc) a Trnavský kraj (36,5 tisíc). Najvýraznejšie však stúpol pomer áut na obyvateľa v Trenčianskom kraji o 3,8 p. b. hlavne vďaka nižšiemu základu.

Tabuľka 4-73 Počet osobných áut v jednotlivých krajoch Slovenska

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bratislavský kraj	208 363	217 302	227 495	232 996	241 972	248 802	216 508	236 411	238 256	252 162
Trnavský kraj	129 757	135 375	144 097	146 880	151 310	155 057	135 949	152 298	154 094	166 216
Trenčiansky kraj	126 341	130 619	132 801	133 914	136 704	139 965	129 314	138 140	143 753	155 373
Nitriansky kraj	162 355	167 212	169 115	171 557	175 226	178 662	157 890	174 258	179 616	194 338
Žilinský kraj	120 614	124 944	129 732	132 321	137 194	141 002	128 960	141 939	145 218	158 475
Banskobystrický kraj	146 931	150 355	153 095	153 965	156 114	157 809	135 199	146 231	150 594	162 019
Prešovský kraj	136 723	141 052	145 736	148 199	152 332	155 613	138 338	149 277	152 828	164 355
Košický kraj	165 025	169 537	172 173	173 011	176 039	179 275	154 872	165 150	169 390	180 988
Spolu	1 196 109	1 236 396	1 274 244	1 292 843	1 326 891	1 356 185	1 197 030	1 303 704	1 333 749	1 433 926

Zdroj: ŠÚ SR

Počas rokov 1998 až 2007 výrazne stúpol počet nákladných automobilov na Slovensku až o 50 % na viac ako 215 tisíc nákladných áut (Tabuľka 4-74). Najvýraznejšie v Bratislavskom kraji vďaka rozmachu logistických služieb a outsourcingu dopravy. V tomto kraji narástol počet registrovaných nákladných automobilov o takmer 30 tisíc kusov, čo tvorí viac ako 40%-ný podiel z celkového rastu na Slovensku. Výrazne ešte rástol počet nákladných automobilov v krajoch s výraznou investičnou a stavebnou aktivitou (Trnavský, Žilinský a Trenčiansky kraj). Najmenší rast počtu nákladných automobilov zaznamenal východ Slovenska a Banskobystrický kraj.

Tabuľka 4-74 Počet nákladných áut v jednotlivých krajoch Slovenska

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bratislavský kraj	22 237	23 608	24 338	26 948	30 010	34 280	35 124	40 586	44 913	51 985
Trnavský kraj	15 126	15 701	16 555	17 287	18 211	18 974	17 545	19 950	20 352	22 701
Trenčiansky kraj	14 298	14 873	15 250	16 036	16 696	17 561	16 907	18 424	19 360	21 418
Nitriansky kraj	19 065	19 581	19 820	20 486	21 239	22 125	20 746	22 752	23 482	26 281
Žilinský kraj	16 157	16 853	17 540	18 340	19 286	20 400	19 595	22 028	22 894	25 398
Banskobystrický kraj	18 419	18 751	18 809	19 103	19 754	20 262	18 028	20 162	20 900	23 213
Prešovský kraj	17 865	18 131	18 338	18 601	19 113	19 829	17 335	19 102	19 219	21 242
Košický kraj	19 474	19 590	19 252	19 680	20 175	20 742	17 787	19 733	20 369	22 886
Spolu	142 641	147 088	149 902	156 481	164 484	174 173	163 067	182 737	191 489	215 124

Zdroj: ŠÚ SR

Slovenský trh s ťahačmi v roku 1998 takmer neexistoval. Na Slovensku bolo v tomto období 1 721 ks týchto áut. S rozmachom investícií, unifikáciou prepravy pomocou kontajnerov a návesov a výrazným rozvojom medzinárodnej kamiónovej dopravy začal prudko rásť počet ťahačov na Slovensku. Výrazne tento trh podporil aj vstup Slovenska do EÚ, vstup do Shengenského priestoru a voľný pohyb tovarov v rámci únie. V priemere každý rok na Slovensku pribudlo viac ako 2 000 ťahačov, čo predstavuje väčší objem ako celkový stav ťahačov v roku 1998 na Slovensku. Tento trend možno sledovať aj v okolitých štátoch. Najvyšší počet ťahačov je v krajoch západného Slovenska a v Bratislave. Značná časť týchto kapacít je využitých v medzinárodnej kamiónovej preprave a časť pokrýva subdodávateľské vzťahy hlavne v automobilovom a elektrotechnickom priemysle.

Tabuľka 4-75 Počet nákladných ťahačov v jednotlivých krajoch Slovenska

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bratislavský kraj	206	267	392	569	837	1 130	1 539	2 215	2 619	3 409
Trnavský kraj	223	323	502	738	1 019	1 303	1 709	2 124	2 448	2 882
Trenčiansky kraj	202	275	359	538	701	880	1 221	1 558	1 844	2 250
Nitriansky kraj	311	422	568	873	1 189	1 534	1 928	2 217	2 659	3 043
Žilinský kraj	202	267	401	595	833	1 069	1 348	1 570	1 717	1 960
Banskobystrický kraj	209	286	389	574	821	1 038	1 306	1 595	1 803	2 159
Prešovský kraj	161	226	305	484	658	864	1 058	1 276	1 465	1 757
Košický kraj	207	240	365	623	779	1 033	1 326	1 586	1 920	2 096
Spolu	1 721	2 306	3 281	4 994	6 837	8 851	11 435	14 141	16 475	19 556

Zdroj: ŠÚ SR

Počet autobusov na Slovensku v rokoch 1998 - 2007 stagnoval. Klesajúca verejná preprava počtu osôb v týchto rokoch postupne klesala vďaka nárastu individuálnej automobilovej dopravy. Zároveň nastal pokles neverejnej podnikovej prepravy vplyvom outsourcingu (preprava inými poskytovateľmi). Postupným starnutím vozového parku klesal počet autobusov na Slovensku a minimum dosiahol v roku 2004 pri počte 8 921. Privatizácia podnikov SAD sa začala pripravovať v roku 2000 a dokončená bola v roku 2006. Následná reštrukturalizácia výkonov prepravcov v osobnej doprave a postupná obnova vozového parku viedla k nárastu počtu autobusov na takmer 10,5 tisíc v roku 2007 aj napriek celkovému poklesu prepravených osôb.

Tabuľka 4-76 Počet autobusov v jednotlivých krajoch Slovenska

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bratislavský kraj	1 601	1 558	1 425	1 415	1 436	1 435	1 237	1 274	1 211	1 468
Trnavský kraj	1 165	1 152	1 121	1 065	1 063	1 051	869	917	848	1 031
Trenčiansky kraj	1 114	1 088	1 177	1 180	1 173	1 195	1 036	1 048	1 024	1 227
Nitriansky kraj	1 554	1 546	1 541	1 489	1 480	1 460	1 239	1 286	1 257	1 518
Žilinský kraj	1 405	1 356	1 364	1 323	1 294	1 264	1 067	1 081	1 009	1 224
Banskobystrický kraj	1 561	1 523	1 478	1 415	1 383	1 349	1 132	1 132	1 165	1 363
Prešovský kraj	1 381	1 351	1 342	1 314	1 310	1 362	1 163	1 180	1 107	1 314
Košický kraj	1 512	1 527	1 472	1 448	1 450	1 452	1 178	1 195	1 161	1 335
Spolu	11 293	11 101	10 920	10 649	10 589	10 568	8 921	9 113	8 782	10 480

Zdroj: ŠÚ SR

Počet prepravovaných osôb verejnou dopravou na Slovensku neustále klesá. Je to dané jednak zvyšovaním individuálnej dopravy, zdražovaním cestovného, ako aj zmenou cestovných návykov prepravovaných osôb (cestovanie za prácou na dlhšie obdobie, napr. týždeň). Najvýraznejší pokles nastal v Banskobystrickom kraji, kde počet prepravovaných osôb klesol o viac ako polovicu.

Tabuľka 4-77 Počet prepravených osôb (v tisícoch)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bratislavský kraj	25 598	24 205	23 068	22 743	22 549	20 220	19 014	18 229	17 658	17 094
Trnavský kraj	61 033	58 316	50 910	47 832	45 047	40 354	37 772	37 549	36 783	35 145
Trenčiansky kraj	108 239	101 307	100 598	95 495	90 024	81 651	77 397	85 019	65 209	62 301
Nitriansky kraj	92 623	86 571	89 209	85 399	75 503	65 293	62 815	61 436	58 066	58 101
Žilinský kraj	101 626	96 554	97 491	89 076	86 408	79 103	73 437	69 187	66 704	62 926
Banskobystrický kraj	130 435	119 947	113 958	104 041	98 533	95 775	87 886	79 999	63 824	59 487
Prešovský kraj	74 500	78 372	74 613	68 964	68 691	65 809	60 830	56 818	53 369	49 095
Košický kraj	63 721	56 295	54 402	52 895	49 858	45 501	42 621	41 219	41 657	40 488
Spolu	657 775	621 567	604 249	566 445	536 613	493 706	461 772	449 456	403 270	384 637

Zdroj: ŠÚ SR

Od roku 1998 prudko vzrastali nároky na prepravu tovaru a do roku 2007 vzrástli o viac ako 50 %. Cestná doprava zároveň prebrala na seba časť výkonov zo železníc vďaka flexibilnejším možnostiam. Niekoľkonásobne narástol objem dopravy v Bratislavskom, Nitrianskom a Prešovskom kraji aj vďaka nízkym základom.

Tabuľka 4-78 Objem prepraveného tovaru (tisíc ton)

Preprava tovaru (tis. ton)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bratislavský kraj	1 465	4 576	7 365	4 706	4 469	3 547	5 136	6 050	7 242	7 972
Trnavský kraj	1 446	4 517	7 088	3 201	960	5 415	4 800	4 423	4 007	3 870
Trenčiansky kraj	3 158	4 480	2 872	4 227	2 943	2 062	3 057	2 566	2 840	5 164
Nitriansky kraj	940	4 250	5 436	5 259	1 338	1 863	3 213	3 506	2 664	4 111
Žilinský kraj	2 299	3 856	5 225	5 132	6 478	5 796	3 765	3 837	4 525	4 777
Banskobystrický kraj	1 217	3 665	2 464	2 942	6 025	4 211	2 851	3 664	3 479	2 917
Prešovský kraj	1 289	3 630	3 150	5 213	2 868	3 850	3 568	3 985	3 576	4 086
Košický kraj	7 118	4 947	6 080	4 093	7 954	3 938	3 662	4 527	5 762	8 272
Spolu	18 932	33 921	39 680	34 773	33 035	30 682	30 052	32 558	34 095	41 169

Zdroj: ŠÚ SR

4.4.2. Železničná doprava

Železničná sieť na Slovensku čo sa týka pokrytia územia patrí k nadpriemerným v Európe. Spolu mali Slovenské železnice v roku 2006 3 658 km koľají, z toho 43 % bolo elektrifikovaných a 29 % bolo dvojkolajných.

Najvýznamnejšie trate na Slovensku sú medzinárodné koridory kombinovanej prepravy C30/1 - východný prechod z Poľska do Maďarska cez Košice, C-E 40 Trasy z Čiech do Žiliny (cez Čadcu a Púchov), Poprad, Košice a Čierna nad Tisou do Ukrajiny, koridor C-E 52 z Rakúska cez Bratislavu, Galantu, Nové Zámky a Štúrovo do Maďarska, C-E 61 Z Čiech cez Kúty, Bratislavu a Komárno do Maďarska spolu s traťou na Rajku a koridor C-E 63 Žilina - Leopoldov - Bratislava a Kittsee do Rakúska. Tieto trate bez spoločných úsekov majú 1033 km.

V súčasnosti prebieha rekonštrukcia a modernizácia železničných tratí na Slovensku, s cieľom zvýšiť maximálnu rýchlosť hlavných koridorov až na 160 km/h. Momentálne

pokračuje rekonštrukcia úseku Bratislava – Žilina. Moderná železničná preprava má veľký potenciál hlavne v preprave nákladu na dlhšie vzdialenosti a medzimestskej preprave osôb.

4.4.3. Letecká doprava

Objem leteckej prepravy pasažierov zo slovenských letísk začal v poslednom období prudko narastať. Je to spôsobené najmä nástupom nízkonákladových dopravcov na Slovenské letiská, z čoho najväčší podiel malo Bratislavské letisko a z dopravcov Sky Europe. Najvýznamnejšie letiská na Slovensku sú v Bratislave, Košiciach a Poprade, z ktorých pravidelne zaisťujú vnútroštátne a medzinárodné letecké spojenia. K významným letiskám na Slovensku s nepravidelnou leteckou prepravou v roku 2008 a potenciálom rozvoja patria letisko Piešťany, Trenčín, Žilina a letisko Sliač, ktoré je momentálne v rekonštrukcii.

4.4.4. Vodná doprava

Slovensko má aj napriek rozsiahlej riečnej sieti obmedzený potenciál vodnej dopravy. Hlavná časť sa sústreďuje na prepravu po Dunaji, s medzinárodnými prístavmi v Bratislave, Komárne a Štúrove. Výhodou je takmer celoročná splavnosť rieky a napojenie na riečne cesty Rýn – Mohan – Dunaj, ktoré umožňuje spojenie od Severného k Čiernemu moru. Výhodou vodnej dopravy je najmä nízka prepravná cena na veľké vzdialenosti a nevýhodou je pomalosť oproti iným druhom prepravy. V súčasnosti je na Slovensku vodná doprava využívaná najmä na prepravu poľnohospodárskych produktov a nerastných surovín. Potenciál Vážskej vodnej cesty je nepoužívaný a to aj napriek tomu, že na dobudovanie chýba len jedno vodné dielo.

4.5. Obchod a služby

Vzhľadom na klasifikáciu odvetví sektor obchodu v sebe zahŕňa maloobchod, veľkoobchod a predaj, údržbu a opravu motorových vozidiel a motocyklov; maloobchodný predaj pohonných látok. Vzhľadom na sektor služieb patrí k najvýznamnejším. V roku 2006 zamestnával viac ako 18 % zamestnancov, ktorý vytvárali 15 % hrubej pridanej hodnoty SR.

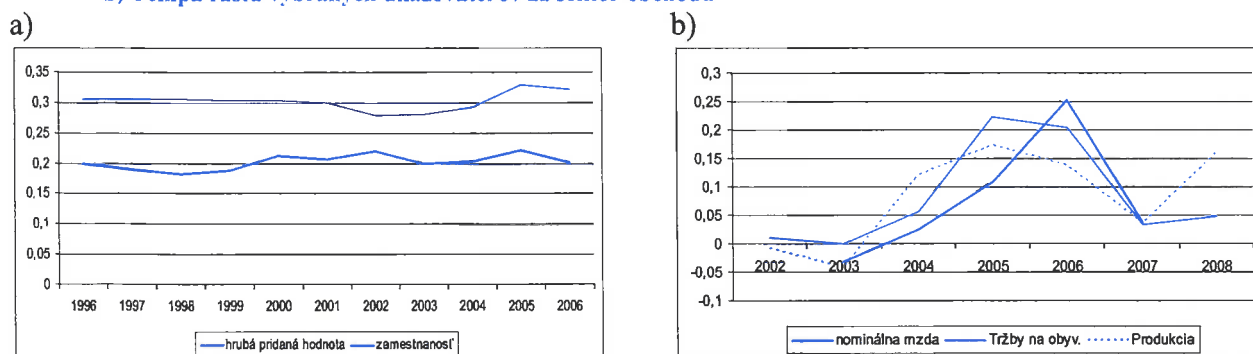
4.5.1. Bratislavský kraj

Bratislavský kraj je vzhľadom na zvyšok Slovenska významne vychýlený. Vzhľadom na jeho polohu, v časti (podnikanie) spomenutú štruktúru ekonomiky ako aj centrálnymi veľkých podnikov sa v regióne produkuje viac ako tretina celoslovenskej hrubej pridanej hodnoty sektoru obchodu (Graf 4-21a). Tento podiel sa začiatkom tohto storočia mierne znížil, ale koncom sledovaného obdobia mierne vzrástol. Významný je ukazovateľ tržieb v maloobchode prepočítaný na obyvateľa. Ten je dlhodobo najvyšší spomedzi všetkých regiónov SR. Kým slovenský priemer bol v roku 2008 na úrovni mierne nad 3 000 Eur v Bratislavskom kraji to bolo viac ako 9 000 Eur. Tento jav je jasne spojitelný s tým, že kraj a najmä hlavné mesto je častou nákupnou destináciou obyvateľov okolitých krajov. Významne samozrejme pôsobí aj fakt, že svoje nákupy tu uskutočňujú obyvatelia iných krajov pracujúcich v Bratislavskom kraji. V neposlednom rade je tento fakt spôsobený aj vyššou kúpnu silou v regióne a vyššími cenami. Nominálna mzda v tomto sektore je rovnako najvyššia. V rozmedzí rokov 2002 – 2007 vzrástla priemerná mzda v sektore obchodu z 672 Eur na 961 Eur. V roku 2007 bola dosahovala mzda v sektore obchodu v Bratislavskom kraji 130 % priemeru Slovenska. Tento jav je možné dať do súvisu hlavne s veľkými obchodnými spoločnosťami, ktoré majú centrálnu sídlo v hlavnom meste a okolí. Zamestnaneckou

štruktúrou, kde je jednoznačne vyššia koncentrácia riadiacich pracovníkov a príslušníkov manažmentu, jednoznačne prispievajú k vychýleným porovnávaniam.

Graf 4-21: Bratislavský kraj

- a) Podiel hrubej pridanej hodnoty a zamestnanosti v sektore obchodu v na SR
b) Tempá rastu vybraných ukazovateľov za sektor obchodu

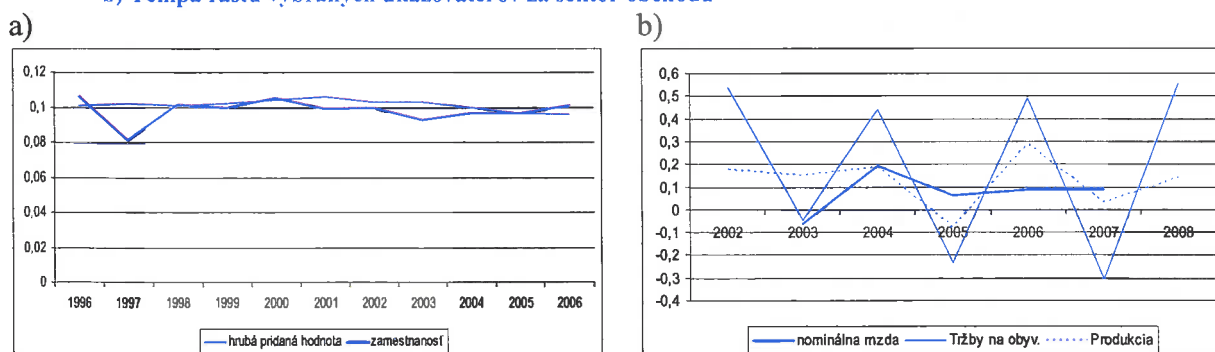
Zdroj: ŠÚ SR

4.5.2. Trnavský kraj

Sektor obchodu sa v Trnavskom kraji podieľa približne 10-timi percentami na celoslovenskej hrubej pridanej hodnote za sektor a takmer rovnakým podielom na celoslovenskej zamestnanosti v tomto sektore (Graf 4-22:a). Vývoj maloobchodných tržieb na obyvateľa je významne ovplyvnený blízkosťou Bratislavského kraja. Významným faktorom je aj blízkosť Českej republiky a Maďarska, ktoré sa najmä v poslednom období stalo vyhľadávaným nákupným miestom, čo významne znižuje tržby v regionálnom rozmere. Zaujímavá je aj dynamika tržieb, kde sa striedajú roky nárastu s rokmi poklesu. Zaujímavá je aj zvyšujúca sa amplitúda týchto rozdielov. Nominálna mzda sa pohybuje približne 50 – 100 Eur pod priemerom za Slovensko. V Trnavskom kraji vzrástla nominálna mzda v sektore obchodu zo 451 Eur v roku 2002 na 632 Eur v roku 2007.

Graf 4-22: Trnavský kraj

- a) Podiel hrubej pridanej hodnoty a zamestnanosti v sektore obchodu v na SR
b) Tempá rastu vybraných ukazovateľov za sektor obchodu

Zdroj: ŠÚ SR

4.5.3. Trenčiansky kraj

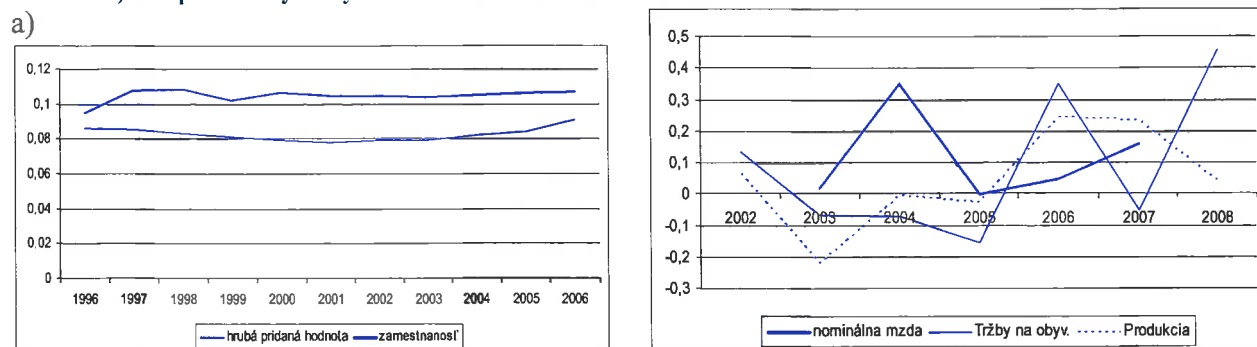
V Trenčianskom kraji vzrástol podiel na celoslovenskej hrubej pridanej hodnote v sektore obchodu v rozmedzí rokov 1996 – 2006 z 8 % na 9 % a podiel na zamestnanosti v tom istom období z 9 % takmer na 11 %. Celkovo v roku 2006 bolo podľa metodiky ESA 95 zamestnaných v sektore obchodu v Trenčianskom kraji takmer 42 tisíc ľudí. Priemerná mzda sa v tomto sektore a regióne pohybovala v roku 2007 na úrovni 85 % z priemernej mzdy

v sektore obchodu za SR. V absolútnych hodnotách vzrástla z 377 Eur v roku 2002 na 624,5 Eur v roku 2007.

Graf 4-23: Trenčiansky kraj

- a) Podiel hrubej pridanej hodnoty a zamestnanosti v sektore obchodu v na SR
b) Tempá rastu vybraných ukazovateľov za sektor obchodu

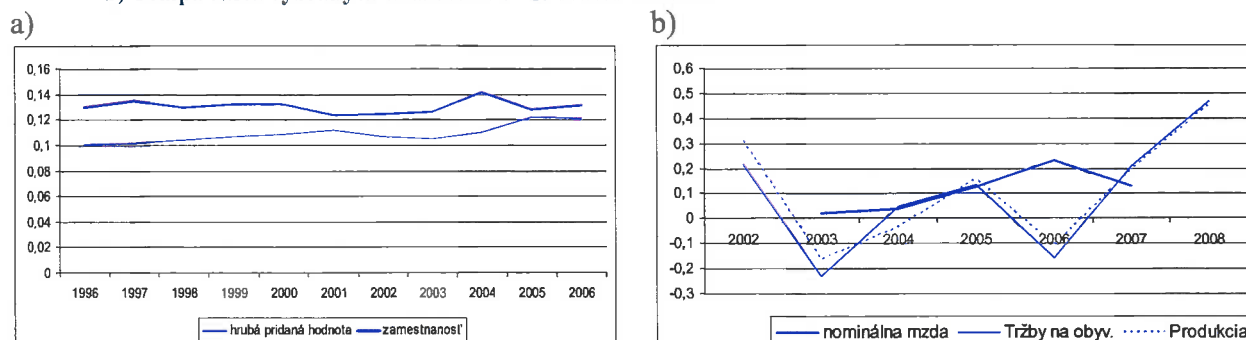
Zdroj: ŠÚ SR

4.5.4. Nitriansky kraj

Počet zamestnaných v sektore obchodu v Nitrianskom kraji vzrástol podľa metodiky národných účtov z 35 tisíc v roku 1996 na 47,5 tisíc v roku 2006. Vzhľadom na pomer ku všetkým zamestnaným v tomto sektore za Slovensko ostal podiel výrazne nezmenený (okolo 13 %). Podiel na hrubej pridanej hodnote vzrástol z 10 % na 12 %. Rast nominálna mzdy v sektore sa v Nitrianskom kraji sa v roku 2007 mierne spomalil. Aj napriek tomuto spomaleniu mzda v sektore obchodu dosiahla v spomenutom roku úroveň takmer 706 Eur, čo je 97,8 % priemeru za tento sektor v SR. Táto úroveň sa dá hodnotiť ako tretia najvyššia mzda v sektore zo všetkých NUTS III regiónov v SR. Pozitívne sa dá hodnotiť aj vývoj tržieb na jedného obyvateľa. Tie v časovom horizonte 2001 – 2008 vzrástli z 15 tis. Eur na viac ako 25 tis. Samozrejme tieto čísla sú prezentované v nominálnych hodnotách a po zohľadnení spotrebiteľskej inflácie je tento rast miernejší.

Graf 4-24: Nitriansky kraj

- a) Podiel hrubej pridanej hodnoty a zamestnanosti v sektore obchodu v na SR
b) Tempá rastu vybraných ukazovateľov za sektor obchodu

Zdroj: ŠÚ SR

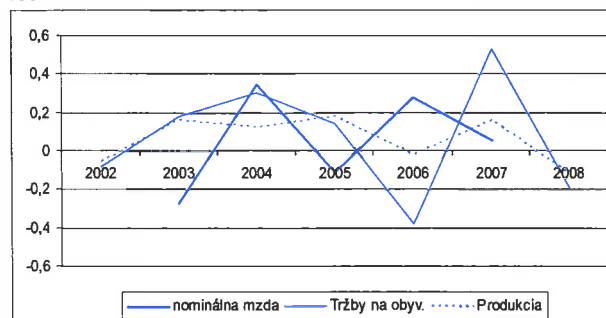
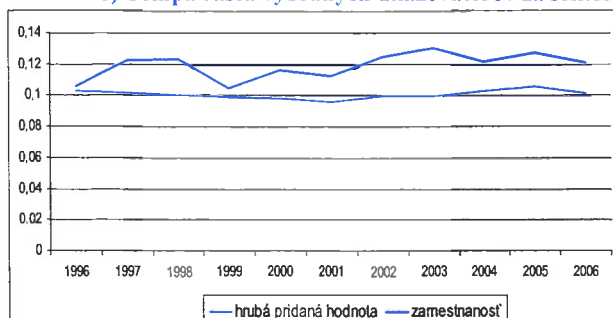
4.5.5. Žilinský kraj

Hrubá pridaná hodnota v sektore obchodu v Žilinskom kraji stúpala z 233 mil. Eur v roku 1996 na 719 mil. Eur v roku 2006. Tento vývoj znamená rast podielu na celoslovenskej pridanej hodnote v tomto sektore z 10 % na 12 %. Rast zamestnanosti medzi týmito obdobiami bol v priemere 5,5 % ročne. Celkový počet zamestnaných vzrástol z 28,7 tisíc na 47,4 tisíc. Mzda v tomto regióne a sektore vzrástla z 527 Eur v roku 2001 na 615 Eur roku 2007. Vývoj tržieb na obyvateľa je charakteristický svojimi fluktuáciami.

V priemere rástli tempom 7,2 % ročne z 1 626 Eur na 2001 Eur v roku 2008 v nominálnych hodnotách.

Graf 4-25: Žilinský kraj

- a) Podiel hrubej pridanej hodnoty a zamestnanosti v sektore obchodu v na SR
b) Tempá rastu vybraných ukazovateľov za sektor obchodu

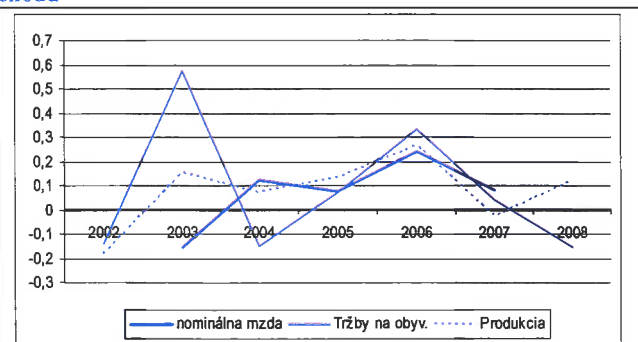
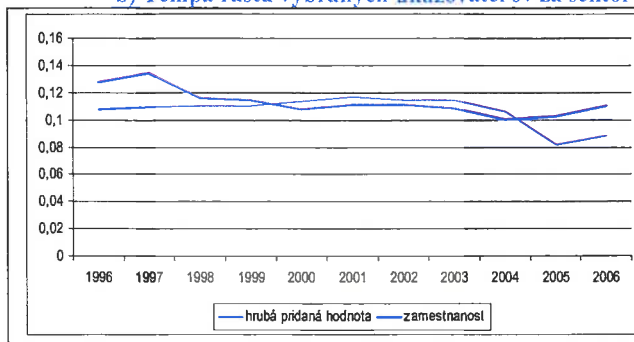
Zdroj: ŠÚ SR

4.5.6. Banskobystrický kraj

Vývoj obchodu v Banskobystrickom kraji svedčí o mierne odlišnej situácii v porovnaní s predošlými regiónmi. Aj napriek rastu hrubej pridanej hodnoty z 242 mil. Eur v roku 1996 na 655 mil. Eur v roku 2006 podiel na celkovej pridanej hodnote za SR poklesol z viac ako 10 % na 8,8 %. Tento jav je možné dať do súvisu so zlou príjmovou situáciou obyvateľstva najmä v južných častiach Banskobystrického kraja. Rovnako poklesol podiel v oblasti zamestnanosti z 12 % v roku 1996 na 10 % v roku 2006. Mzda v sektore obchodu v Banskobystrickom kraji vzrástla z 453 Eur v roku 2002 na 617 Eur v roku 2007. Vzhľadom na porovnanie s ostatnými regiónmi sa jedná o tretiu najnižšiu priemernú nominálnu u mzdu v sektore. Významný pokles podielu vzhľadom na SR zaznamenali aj tržby na obyvateľa. Z 87 % v roku 2001 poklesli na 74 % v roku 2008. V prepočte tak v roku 2008 každý obyvateľ minul v maloobchode 2 317 Eur. Popri nízkej kúpyschopnosti obyvateľstva však pôsobí fakt riešenia nákupov v iných krajoch SR, prípadne v zahraničí.

Graf 4-26: Banskobystrický kraj

- a) Podiel hrubej pridanej hodnoty a zamestnanosti v sektore obchodu v na SR
b) Tempá rastu vybraných ukazovateľov za sektor obchodu

Zdroj: ŠÚ SR

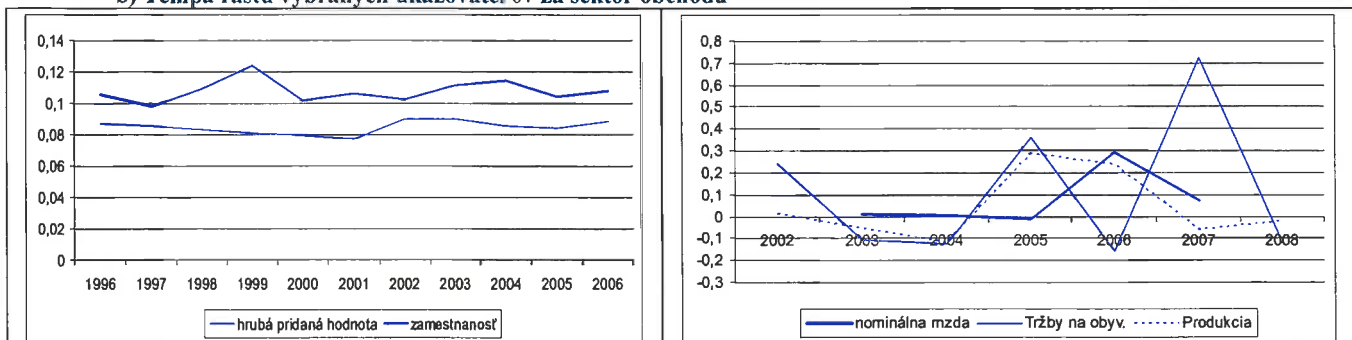
4.5.7. Prešovský kraj

V Prešovskom kraji je vývoj v maloobchode významne ovplyvnený situáciou v regióne. Nízke príjmy spojené s nízkou ekonomickou výkonnosťou v regióne. Podiel hrubej pridanej hodnoty na celkovej za SR je v sledovanom období rokov 1996 – 2006 na úrovni 8,7 %. Počet zamestnancov sa v roku 2006 dostal na úroveň mierne nad 42 tisíc. Po Trenčianskom kraji je to druhá najnižšia zamestnanosť v sektore. Výrazne nízke sú aj tržby pripadajúce na jedného obyvateľa. V roku 2008 pripadalo na jedného obyvateľa iba

niečo vyše 1 600 Eur. V tomto regióne je významne prítomný faktor uskutočňovania svojej maloobchodnej spotreby mimo územia bydliska, najmä v Bratislavskom regióne. Pri vývoji mzdy v tomto kraji je potrebné uviesť, že v roku 2007 bola priemerná mzda v sektore obchodu na úrovni 538 Eur, čo je najnižšia mzda v regióne vzhľadom na tento sektor.

Graf 4-27: Prešovský kraj

- a) Podiel hrubej pridanej hodnoty a zamestnanosti v sektore obchodu v na SR
b) Tempá rastu vybraných ukazovateľov za sektor obchodu

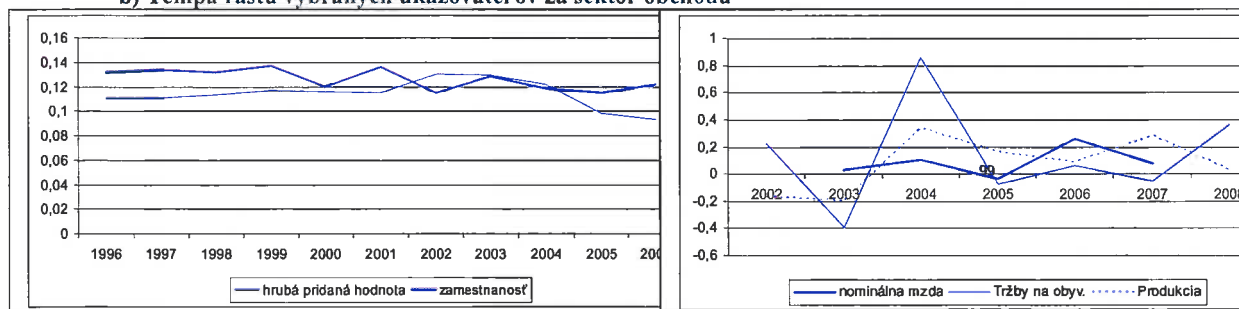
Zdroj: ŠÚ SR

4.5.8. Košický kraj

Pri hodnotení sektoru obchodu sa Košický kraj javí ako podpriemerný región. Vzhľadom na hrubú pridanú hodnotu jeho príspevok k celoslovenskej hrubej pridanej hodnote poklesol medzi rokmi 1996 – 2006 z takmer 11 % na 9,2 %. Tento pokles je charakteristický jednak relatívnou zmenou kúpyschopnosti obyvateľstva a jednak z dôvodu pracovnej migrácie. O tom svedčí aj vývoj tržieb v maloobchode na jedného obyvateľa, ktorý je najnižší v porovnaní s ostatnými regiónmi. Z 896 Eur v roku 2001 vzrástli tržby na 1 128 v roku 2008. V roku 2008 boli tieto tržby na úrovni 49 % z celoslovenského priemeru. Významným ukazovateľom je aj nominálna mzda v tomto sektore, ktorá sa javí ako druhá najnižšia a v roku 2008 dosiahla výšky 614 Eur.

Graf 4-28: Košický kraj

- a) Podiel hrubej pridanej hodnoty a zamestnanosti v sektore obchodu v na SR
b) Tempá rastu vybraných ukazovateľov za sektor obchodu

Zdroj: ŠÚ SR

4.6. Cestovný ruch

Rozvoj cestovného ruchu patrí k jednej zo strategických priorít vlády v tomto volebnom období. Vzhľadom na túto prioritu bolo vypracovaných niekoľko riadiacich dokumentov, z ktorých najvýznamnejší je Nová stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013. Analýza predošlého vývoja je však významne zložitá, nakoľko neexistuje dostatok relevantných dát, pričom úplne chýbajú makroekonomické „tvrdé“ dáta. Jediné údaje, ktoré by mohli popísať výkony cestovného ruchu, pridanú hodnotu, zamestnanosť, mzdu, či podiel na HDP je možné extrahovať zo sektora služieb a sektora hotelov a reštaurácií. Zo sektora služieb by mali byť vyextrahované služby cestovných kancelárií zabezpečujúce služby zvlášť pasívneho a aktívneho cestovného ruchu. Sektor hotely a reštaurácie by mal byť rozdelený na výkony spojené s bežným užívaním zariadení (obchodné a služobné cesty, bežné využívanie reštauračných zariadení rezidentmi) a výkony spojené s cestovným ruchom. Master plán pre slovenskú štatistiku, ktorý bol vypracovaný v roku 2006 zastúpením Svetovej banky na Slovensku vyjadril potrebu zavedenia systému účtov cestovného ruchu. Doteraz však nebolo začaté s vykazovaním týchto štatistík. Z dôvodu nedostatku dát je preto táto analýza obmedzená na popis „mäkkých dát“.

4.6.1. Bratislavský kraj

Bratislavský kraj má z hľadiska cestovného ruchu charakteristické významné postavenie z dôvodu hlavného mesta Bratislavy. Rovnako významným územím v tomto kraji je aj malokarpatská a podkarpatská oblasť, ktorá vzhľadom na opätovný rozvoj vinárstva získava významné postavenie. V neposlednom rade je tento región zaujímavý aj vzhľadom na konferenčný a obchodný turizmus. Historicky významné miesta a prilahlé kultúrne a prírodné pamiatky radí tento región (najmä hlavné mesto, okres Pezinok a okres Senec) k územiám s medzinárodným významom.

Dostupné dáta (Tabuľka 4-79) svedčia o významnom rozvoji cestovného ruchu v Bratislavskom kraji. Počet návštevníkov sa v rokoch 2000 – 2008 zvýšil z 559 tis. na 914 tis. Rozvoj cestovného ruchu bol podporený aj rastom počtu zariadení a následne lôžok. Stabilným sa javí aj počet prenocovaní pripadajúcich na jedného návštevníka. Priemerne každý návštevník strávi v kraji iba dve noci.

Tabuľka 4-79 Výkony cestovného ruchu v Bratislavskom kraji

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet prenocovaní	1 166 209	1 241 197	1 357 912	1 363 138	1 432 296	1 663 260	1 716 984	1 752 709	1 859 033
Počet lôžok	13 454	15 086	18 357	19 264	19 043	20 574	19 229	20 565	20 991
Počet návštevníkov	559 097	601 537	655 558	656 730	721 379	786 266	840 804	883 103	914 406
Počet zariadení	122	158	159	175	167	158	162	188	199
Prenocovania na návštevníka	2,1	2,1	2,1	2,1	2,0	2,1	2,0	2,0	2,0

Zdroj: ŠÚ SR

4.6.2. Trnavský kraj

Trnavský kraj patrí z hľadiska cestovného ruchu k menej významným regiónom. Nachádzajú sa tu tri turistické regióny zafinované v Novej stratégii cestovného ruchu – Dolnovážsky, Záhorský a časť Podunajského. Tieto územné regióny sú zaradené medzi regióny s nadregionálnym a regionálnym významom. Významné postavenie zaujímajú mestá Trnava, Nitra, Šaštín Stráže a Piešťany, ktoré sú významnými kultúrno-historickými miestami. V prípade Piešťan zaujíma významné miesto kúpeľníctvo.

Počet návštevníkov v sledovanom období vzrástol o takmer 70 tisíc, čo je nárast o 32 %. Významným negatívom je však pokles počtu prenocovaní. Z 1,28 mil. prenocovaní v roku 2001 bolo v roku 2008 iba 1,2 mil. Z tohto je zrejme že počet nocí, ktoré strávi jeden návštevník v regióne poklesol takmer o dve noci.

Tabuľka 4-80 Výkony cestovného ruchu v Trnavskom kraji

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet prenocovaní	1 284 068	1 282 963	1 356 853	1 316 411	1 171 840	1 162 154	1 127 958	1 137 552	1 204 167
Počet lôžok	11 439	12 179	12 166	12 399	12 422	13 300	12 998	14 904	14 842
Počet návštevníkov	205 937	244 300	258 649	246 211	236 403	241 497	237 046	244 595	273 477
Počet zariadení	107	136	141	150	155	152	154	213	218
Prenocovania na návštevníka	6,2	5,3	5,2	5,3	5,0	4,8	4,8	4,7	4,4

Zdroj: ŠÚ SR

4.6.3. Trenčiansky kraj

Stredno-považský (ÚRCR), ktorý je zaradený do regiónov s národným významom radí Trenčiansky kraj k druhému najvýznamnejšiemu regiónu Západného Slovenska. Významnými centrami sú mestá Myjava, Trenčín, Trenčianske Teplice, Prievidza.

Pri hodnotení výkonom cestovného ruchu môžeme sledovať významne pozitívne trendy (Tabuľka 4-81). Medzi rokmi 2000 – 2008 významne vzrástol počet ubytovacích zariadení a pochopiteľne aj počet lôžok. Pozitívnym je, že v tomto kraji rastie počet návštevníkov (z 206 tis. na 273 tis.) a najmä fakt, že významne vzrástol počet prenocovaní (takmer o 72 %). To významne prispelo k zvýšeniu počtu prenocovaní na jedného návštevníka o v priemere o 1,1 noci. Tento jav svedčí o zvyšovaní významu kraja vzhľadom na cestovný ruch.

Tabuľka 4-81 Výkony cestovného ruchu v Trenčianskom kraji

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet prenocovaní	705 375	796 987	1 132 489	1 177 272	986 509	943 614	980 607	1 096 544	1 217 739
Počet lôžok	9 952	11 387	12 417	12 698	12 951	12 662	12 311	14 781	15 274
Počet návštevníkov	205 937	244 300	258 649	246 211	236 403	241 497	237 046	244 595	273 477
Počet zariadení	130	187	209	219	217	209	211	274	275
Prenocovania na návštevníka	3,4	3,3	4,4	4,8	4,2	3,9	4,1	4,5	4,5

Zdroj: ŠÚ SR

4.6.4. Nitriansky kraj

Nitriansky kraj môže v sektore cestovného ruchu ťažiť z historicky významných miest Nitra, Komárno, Štúrovo. Popri týchto mestách s množstvom historických pamiatok má tento kraj vhodné podmienky na rozvoj vidieckeho turizmu. Významným je aj fakt, že doň zasahuje druhá polovica Podunajského regiónu cestovného ruchu (ÚRCR). V neposlednom rade treba upozorniť na veľtržný turizmus vzhľadom na výstavisko Agrokomplex v Nitre.

Výkony cestovného ruchu svedčia len o miernom rozvoji v tomto kraji a počtom prenocovaní k najmenej zaujímavým. Medzi rokmi bol zaznamenaný rast ubytovacích zariadení aj lôžok. Vzhľadom na veľkosti ubytovacích zariadení došlo k rastu zariadení s menším počtom lôžok. Kým v roku 2000 malo priemerne jedno zariadenie v Nitrianskom kraji 85 lôžok v roku 2008 to bolo iba 53. Vzhľadom na počet návštevníkov bol zaznamenaný rast o 85 tisíc, avšak priemerný počet prenocovaní na jedného návštevníka ostal nezmenený – mierne pod troma nocami na návštevníka.

Tabuľka 4-82 Výkony cestovného ruchu v Nitrianskom kraji

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet prenocovaní	475 799	572 362	553 482	597 453	551 754	544 074	606 961	619 711	750 119
Počet lôžok	13 056	13 900	13 450	13 800	13 912	13 610	13 502	13 094	14 414
Počet návštevníkov	173 734	196 812	190 447	197 829	177 846	203 463	215 712	223 304	258 251
Počet zariadení	121	163	156	171	167	169	179	241	267
Prenocovania na návštevníka	2,7	2,9	2,9	3,0	3,1	2,7	2,8	2,8	2,9

Zdroj: ŠÚ SR

4.6.5. Žilinský kraj

Žilinský kraj patrí pri hodnotení cestovného ruchu k najvýznamnejším krajom. Nachádzajú sa tu Severopovažský, Oravský, Turčiansky a Liptovský ÚRCR. Tieto regióny zahŕňajú významné turistické strediská v Malej a Veľkej Fatre, Nízkych, Západných a z časti aj Vysokých Tatrách. Tento kraj je populárnym miestom pre turistiku, návštevu kultúrnych, historických a prírodných pamätihodností a iných letných aj zimných vonkajších športov a aktivít.

V rozmedzí rokov 2000 – 2008 zaznamenal tento kraj významné zlepšenie. Kým v roku 2000 bol vzhľadom na výkony a najmä na počet prenocovaní na druhom mieste v roku 2008 už bol Žilinský kraj najnavštevovanejším regiónom. Významný rozvoj zaznamenali ubytovacie zariadenia, ktoré v sledovanom období vzrástli o 149 % čo bolo v porovnaní s ostatnými krajinami najviac. Rovnako najvyšší bol aj rast počtu lôžok ktorý vzrástol o 78,5 %. Je nutné poznamenať, že v Žilinskom kraji sa nachádza najviac ubytovacích zariadení v porovnaní s ostatnými krajinami. V roku 2008 to bolo takmer 30 %.

Tabuľka 4-83 Výkony cestovného ruchu v Žilinskom kraji

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet prenocovaní	1 886 868	2 096 427	2 159 791	2 175 857	1 987 306	2 095 016	2 255 610	2 358 745	2 535 960
Počet lôžok	22 161	28 611	29 003	30 429	30 452	29 389	29 601	37 206	39 571
Počet návštevníkov	468 192	541 689	596 971	609 858	577 808	625 790	652 770	689 531	767 274
Počet zariadení	396	621	641	684	688	646	650	872	988
Prenocovania na návštevníka	4,0	3,9	3,6	3,6	3,4	3,3	3,5	3,4	3,3

Zdroj: ŠÚ SR

4.6.6. Banskobystrický kraj

Banskobystrický kraj má vzhľadom k rozvoju cestovného ruchu rovnaké atribúty ako pri hodnotení celkovej ekonomickej situácie. Na severe kraja sa nachádzajú zaujímavé a významné strediská Horehronského a Pohronského ÚRCR, ktoré sú charakteristické významnými prírodnými a kultúrnymi pamiatkami. Juh kraja (Ipeľský a Gemerský ÚRCR) sú s výnimkou niektorých lokalít (hrady Modrý Kameň, Krásna Hôrka) menej významnými.

Dané charakteristiky sú základom pre výkony cestovného ruchu v danom kraji. Nízke dynamiky rastov ubytovacích zariadení, počtu návštevníkov a dokonca počtu prenocovaní svedčia o strácaní pozície tohto kraja vzhľadom na stav v roku 2000. Počet prenocovaní na jedného návštevníka medzi rokmi 2000 – 2008 klesol o 1,2, čo je najväčší pokles.

Tabuľka 4-84 Výkony cestovného ruchu v Banskobystrickom kraji

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet prenocovaní	1 665 955	1 761 067	1 878 049	1 845 670	1 576 981	1 459 522	1 494 649	1 517 215	1 624 485
Počet lôžok	18 332	21 726	22 137	19 572	19 713	20 177	20 743	22 821	21 839
Počet návštevníkov	343 769	396 660	425 737	416 586	385 842	400 346	423 682	426 178	455 914
Počet zariadení	254	364	377	375	375	372	389	465	483
Prenocovania na návštevníka	4,8	4,4	4,4	4,4	4,1	3,6	3,5	3,6	3,6

Zdroj: ŠÚ SR

4.6.7. Prešovský kraj

Rozvoj cestovného ruchu v Prešovskom kraji je založený predovšetkým na prírodných danostiach spojených s Vysokými a Belianskymi Tatrami, Pieninami, Levočskými vrchmi, Slovenským Rudohorím a historickými regiónom Spiš. V neposlednom rade sú významné mesto Bardejov a najmladší národný park Poloniny, obe zapísané do zoznamu kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO.

Vzhľadom na zlú dopravnú dostupnosť a nízke uvedenie si konkurencie okolitých ÚRCR (napríklad Orava, Liptov) sa však pozícia donedávna najvýkonnejšieho regiónu cestovného ruchu mierne zhoršuje. Napriek rastu počtu návštevníkov klesá počet prenocovaní. Počet prenocovaní na jedného návštevníka klesol o zo 4,5 na 3,3, čo je spolu s Banskobystrickým krajom najväčší pokles. Významným rastom bol však zaznamenaný v raste počtu zariadení z 274 na 625.

Tabuľka 4-85 Výkony cestovného ruchu v Prešovskom kraji

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet prenocovaní	2 658 893	2 904 079	3 051 652	2 839 431	2 356 664	2 170 128	2 265 092	2 357 265	2 447 577
Počet lôžok	25 083	29 015	30 885	31 025	32 807	31 049	31 263	35 420	3 3942
Počet návštevníkov	597 375	695 597	745 178	687 420	608 514	621 032	647 068	699 415	73 6051
Počet zariadení	274	436	462	477	471	449	464	572	625
Prenocovania na návštevníka	4,5	4,2	4,1	4,1	3,9	3,5	3,5	3,4	3,3

Zdroj: ŠÚ SR

4.6.8. Košický kraj

Košický kraj patrí medzi menej významné regióny z hľadiska rozvoja cestovného ruchu. Okrem mesta Košíc a okolia sa rozvoj cestovného ruchu sústredený predovšetkým na Hornom Zemplíne.

Košický kraj je pri zohľadnení počtu prenocovaní možné zaradiť ako druhý najmenej zaujímavý región. Ten vzrástol zo 620 tisíc v roku 2001 na 825 tisíc v roku 2008. Aj napriek miernemu rastu počtu ubytovacích zariadení v sledovanom období došlo v Košickom kraji dokonca k celkovému úbytku počtu lôžok. Tento jav sa vyskytol iba v tomto kraji. Počet prenocovaní na jedného návštevníka sa významne nezmenil a z 2,5 dňa v roku 2000 klesol na 2,3 dňa.

Tabuľka 4-86 Výkony cestovného ruchu v Košickom kraji

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet prenocovaní	620 908	664 010	815 964	743 724	685 187	694 986	689 704	726 891	825 024
Počet lôžok	39 709	39 924	35 119	36 093	36 583	35 492	21 549	22 467	26 825
Počet návštevníkov	246 949	264 563	320 856	294 467	285 514	295 752	305 970	321 774	356 946
Počet zariadení	155	210	253	258	279	291	281	357	379
Prenocovania na návštevníka	2,5	2,5	2,5	2,5	2,4	2,3	2,3	2,3	2,3

Zdroj: ŠÚ SR

Záver

V tvorbe HDP, zamestnanosti, produktivite práce a prílevu priamych zahraničných investícií je vysoko nadpriemerný Bratislavský kraj a najhorší stav je v Prešovskom a Banskobystrickom kraji. Podľa všetkého sa tento trend v dohľadnej dobe nezmení. V poslednom desaťročí vidieť pozitívne trendy v Trnavskom, Trenčianskom a Žilinskom kraji. V Nitrianskom kraji sú badateľné do značnej miery prekvapivo nepriaznivé tendencie.

Na príjmoch VÚC majú daňové príjmy a príjmy z grantov a transferov najväčší podiel. Vo väčšine prípadov súčet týchto príjmov sa podieľa na príjmoch celej VÚC viac než 75 %, najčastejšie však viac než 85 %. Neplatilo to iba v roku 2007 v prípade Trnavského samosprávneho kraja, kedy 33 % príjmov samosprávneho kraja predstavovali príjmy z finančných operácií. Výdavky z rozpočtov samosprávnych krajov za sledované obdobie smerovali najmä na vzdelanie, čo predstavovalo viac než 40 %. Najvyšší podiel na vzdelanie vynakladá BSK zo svojho rozpočtu na úrovni cca 55 %. Ďalej jednotlivé samosprávne kraje vynakladajú zhruba 15 % až 20 % na sociálne zabezpečenie, pričom najnižší podiel vynakladá na túto časť svojho rozpočtu Prešovský samosprávny kraj na úrovni asi 15 %. Väčšina samosprávnych krajov vynakladá cca 20 % zo svojho rozpočtu na dopravu. Výnimkou je Bratislavský a Žilinský samosprávny kraj, kde sa táto hodnota pohybuje okolo 10 % a 15 %. Najviac sa na dopravu vynakladá v Prešovskom samosprávnom kraji. V roku 2007 to bolo na úrovni 29 % z rozpočtu kraja. Ostatné finančné prostriedky sú použité na verejné služby úradov samosprávnych krajov, zdravotníctvo, kultúru, správu záväzkov a pohľadávok alebo finančné operácie.

Vývoj podnikateľského prostredia popísaný počtom živnostníkov a podnikov nesvedčí o významne odlišných trendoch. U živnostníkov je badateľný významný rozvoj priemyselných a stavebných činností a pri sledovaní podnikov je významný rast finančného a netrhového sektora. Pri oboch formách podnikania dochádza k poklesu podielu obchodných činností vrátane dopravy. Svedčia o tom zmeny podielov živnostníkov resp. podnikov za príslušné sektory v jednotlivých regiónoch. Táto analýza však hovorí len o počtoch podnikov a nie o ich efektívnosti, veľkosti, pridanej hodnote a pod. Týmto otázkam sa venujú ďalšie časti popisujúce vývoj v jednotlivých sektoroch.

Podrobnejšia analýza turistických indikátorov potvrdzuje výrazné postavenie Bratislavského kraja, silné postavenie Prešovského kraja, ale aj veľmi dobrú dynamiku Žilinského kraja. Naopak Banskobystrický a Nitriansky kraj sú na chvoste služieb cestovného ruchu na Slovensku.

Analýza hospodárskeho vývoja regiónov potvrdila existujúce známe postavenie a špecifiká jednotlivých regiónov, ale poukázala aj na niektoré zmeny a trendy, ktoré za ostatných 10 rokov nastali a pri koncipovaní stratégie regionálneho rozvoja na ne treba brať zreteľ.